

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Pauli Laymanni e Societate Iesu Jus Canonicum
Commentario Perpetuo Explicatum**

Et Uberi Non Minus Ac Varia Qvam Clara Et Solida Doctrina Illustratum

Commentarius In Librum III. Decretalium

Laymann, Paul

Dilingae, 1698

Titulus III. De Clericis Coniugatis

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62482](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62482)

deles cum in divinis vitare debent, nam in ordine ad alios suspensus non est in tali casu, nisi peccatum ejus notorium sit per sententiam Judicis, aut per confessionem judicialem, vel per evidentiam facti, quod nulla tergiversatione celari potest.

SUMMARIUM.

1. *Existens in peccato mortali quodammodo est suspensus.*
2. *Per antiquos Canones prohibitum fuit fidelibus, divinis officijs interesse notorij Concubinarij.*
3. *Quod quidem hodie prohibitum non est, possunt tamen ab eorum divinis abesse, si velint, fideles.*

Notandum primò, existens in peccato mortali quodammodo est suspensus, quia licitum ipsi non est in tali statu Missam celebrare, aut Sacramentum aliquod administrare. Verùm hæc suspensio non est Ecclesiastica censura, ob cujus violationem Clericus ille irregularitatem incurrat, & quæ Ecclesiastici Prælati relaxatione aut absolutione indigeat, sed ea suspensio per penitentiam, aut confessionem Sacramentalem tollitur, qua de re dixi lib. 5. tra. 1. c. 5. n. 10. in fine, & tra. 4. c. 6. n. 5.

Notandum secundò, secundum antiquos Canones prohibitum fuit fidelibus, ne notorij concubinarij aut fornicarij Clerici

divinis officijs interessent, sicuti supra dixi in c. vestra hoc tit. Censebatur autem crimen notorium ex triplici capite. Primò, si Clericus per sententiam à Judice condemnatus fuit. Secundò, si in judicio crimen sponte confessus. Tertio, si crimen per evidentiam rei ita publicè cognitum, ut nulla tergiversatione celari aut negari posset.

Quæres, cur omisus sit quartus modus, si crimen in judicio legitime probatum sit, maxime postquam conclusum in causa. Resp. idè omisum fuisse, quia plerumque populus scire non potest, num probationes fuerint plene convincentes, idè ne iniurijs atque infamiae via pateat, Judicis sententia expectari debet. Verùm si populo factis constet, Clericum legitime convictum esse, ita ut omnis dubitatio exclusa sit, tunc idem de hoc notorio orto ex probationibus legitimis judicari debet, quod de notorio ex confessione, judiciali, cum hæc duæ convictiones, videlicet probatio legitima, & otis confessio, in judicio æquiparentur.

Id moneo, tametsi hodierno Jure fideles non teneantur abstinere à notorij concubinarijs in sacris officijs, propter Extravagantem, ad evitanda, possunt tamen abstinere, & nolle ad ipsorum Missas venire, quia per Extravagantem Constantiensem, nullus favor ipsis delinquentibus factus est, & idè fideles possunt se conformare Juri- bus antiquis, quippe quæ nupiam revocata legimus.

TITULUS III. DE CLERICIS CONIUGATIS.

CAPITULUM I.

Si qui.

PARAPHRASIS.

Clerici in sacro Ordine non constituti, si matrimonium contraxerint, per Ecclesiasticam censuram compelli debent ad beneficia Ecclesiastica relinquenda; sin au-

tem Clerici subdiaconi, seu in sacro Ordine constituti, uxores duxerint, ad easdem dimittendas, & de commissio scelere penitentiam agendam per suspensionis & excommunicationis sententiam compellantur.

SUMMARIUM.

1. *Clericus beneficiatus, si matrimonium contraxerit, nondum sacro Ordine ini-*

initiatas, beneficia Ecclesiastica ipso jure vacant.

2. Si tamen sacro Ordine initiatus matrimonium contrahere præsumpserit, nullum est hujus matrimonium.
3. Et quamvis valde probabile sit, quod etiam beneficia illius, prius obtenta, ipso jure vacent.
4. Probabilius tamen est, posse quidem eos per sententiam Iudicis ab officio & beneficijs suspendi, donec uxores dimiserint, & se emendaverint, privatos tamen ipso jure non esse.

1. Notandum primò: Si Clericus beneficiarius sacro Ordine non initiatus matrimonium valde contrahat, ipso Jure vacant ejus beneficia. Ita hic, & docent DD. omnes; imò, ut Gl. hic ait, censetur hæc tacita beneficij renuntiatio, seu quæ ipso facto fit, cum Clericus sciat, aut scire debeat, quod simul beneficium retinere, & uxorem habere non possit. *c. diversis. s. hoc tit.* quemadmodum simili ratione, qui alterum beneficium incompatible accipit, ipso Jure amittit prius habitum beneficium. *c. litteras. g. de concessione præbende.* Quam ob rem ab alio Clerico impetrari potest, tanquam vacans, de Jure videlicet, licet de facto non vacet, si Clericus, qui alterum beneficium accepit, prius adhuc possideat, sicut *Imol. hic notat n. 4.* & idem in casu isto Judicis auctoritate opus est, qui post declaratam privationem, eam ita exequi debet, ut ipso tempore ductæ uxoris, aut tempore accepti beneficij secundi incompatible, beneficium vacasse intelligatur. Plura videri possunt apud *Ioan. And. hic & in c. Ioannes hoc tit. & qua dixi lib. 4. tra. 2. c. 14. n. 9.*

2. Notandum secundò. Si Clericus sacro Ordine initiatus matrimonium contrahere præsumat, ipso Jure irritum censi debet. Est enim sacer Ordo impedimentum dirimens matrimonij contrahendi, prout docui *lib. 5. tra. 10. p. 4. c. 3. n. 3.* Adde, quod tale matrimonium contrahere præsumens

ipso facto excommunicationem incurrat, *Clement. 1. de consanguinitate.*

Sed dubium est, num Clericus in factis 3 matrimonium contrahendo, ipso Jure beneficijs privetur, an verò ipso Jure privatus non sit, quamvis in pœnam privari possit ab homine seu Judice. Priorem partem amplexus est *Abb. hic n. 7. Syl. V. Clericus. 2. n. 2. V. peccat verò.* Prob. primò, quia talis Clericus assumendo, quatenus in ipso est, statum conjugalem incompatible beneficium, censetur ei renuntiare, *argu. c. 3. de renuntiatione.* Secundò. Si curatus alterum beneficium curatum per vim accipiat, sive se intrudat, licet adeptio beneficij secundi Canonica non sit, sed irrita, tamen intrusus ipso Jure privatur etiam primo beneficio curato. *c. eum qui 18. de præbendis in 6.* ubi ratio datur, quia non deceat, ut is, qui justè accipit alterum beneficium curatum, deterioris conditionis sit, quàm invasor: hæc autem argumentatio similiter locum habet, si Clericus in minoribus justè & valde matrimonium contrahendo ipso Jure privatur beneficijs, quæ habet. Idem quoque dicendum esse de Clerico in sacris, si matrimonium temerè & invalide contrahere præsumat, confirmatur *ex c. 3. de translatione Episcopi*, ubi simili modo decernitur, si Episcopus ad alterum Episcopatum propria auctoritate se transferat, quod etiam prius legitime habito Episcopatu carere debeat.

Sed posteriorem partem quæstionis rectè 4 tradit *Gl. finalis hic, Ant. & Imola in fine cap. Ioan. And. in c. Ioannes n. 23. hoc tit. Tabina V. beneficium. 2. n. 14. §. sed quod si beneficiatus. Sanch. lib. 7. de matrimonio disp. 43. n. 4.* Sumitur ex hoc cap. in quo discrimen fit inter Clericos in minoribus, & Clericos in sacris, atque de illis dicitur cogendos esse, ut beneficia deleant, quod tamen de Clericis in sacris non dicitur. Sed per sententiam Judicis, donec uxores dimiserint, & se emendaverint, ac plenè satisfecerint, ab officio & beneficijs suspendendos esse, prout tum *in hoc cap. cum in c. Janè*

D

c. Janè

Sanè 4. hoc tit. significatur. Deinde probatur ratione: vel Clericus in sacris contrahendo matrimonium, beneficijs ipso Jure privatus esset, ex ipsa natura facti, propter assumptionem status incompatibilis, adeoque tacitam renuntiationem; vel in pœnam criminis per aliquam constitutionem pœnalem? Neutrum horum dici potest. Non primum, quia, cum matrimonium irritum sit, verè non dicitur, eum assumere statum impossibilem cum beneficio, quare hic locus est regulæ receptæ, quod nullum est, nullum effectum producere potest, uti docent DD. in L. ii. se. 4. S. condemnatus ff. de re iudicata, & reg. § 2. in 6. non præstat impedimentum, quod Jure non sortitur effectum, quæ ipsa etiam ratio est, cur nec Clericus in minoribus ipso Jure beneficia amittat, si matrimonium invalidè contrahat, ut si v. g. pubes nondum sit, vel consanguineam accipiat, quia revera non accipit statum incompatibilem cum beneficio, cum voluntas & conatus ejus non sortiantur effectum, sicut bene resolvit Sanch. cit. disp. 43. n. 3. Neque alterum dici potest, cum talis constitutio pœnalis in nostro casu lata non sit. Ad argumenta facilè responderetur. Ad primum dicitur, non satis esse, quòd aliquis velit assumere statum incompatibleem, si voluntas effectum non sortiat, quandoquidem mera voluntas, aut conatus inefficax, in ordine ad pœnas, aut impedimenta contrahenda, non reputatur pro facto, nisi id Jure expressum sit. Ad secundum. Responderetur, quòd lex pœnalis ob similitudinem rationis extendenda non sit ad casus diversos, nisi necessitas cogat, quia v. g. alioquin iniquitas jurium, contradictio, aliudve absurdum sequeretur, sicuti docui lib. I. tra. 4. c. 18. n. 9.

S. deinde.

Sanè.

PARAPHRASIS.

Mandat Alexander III. Erdfordensi Episcopo, ut provideat, ne in posterum Clerici Conjugati ad beneficia Ecclesiastica, factos Ordines, aut administrationes Ecclesiasticas admittantur, præterquam, si quis unicam, eamque virginem uxorem habeat, & castitatem perpetuam voveat.

SUMMARIUM.

1. Clericus conjugatus non est ordinandus, nec ad beneficium Ecclesiasticum admittendus, nisi certas condiciones observaverit.
2. Sed neque ad Ecclesiasticam administrationem est admittendus.

Notandum primò. Clericus Conjugatus non est ordinandus, nec ad beneficium Ecclesiasticum admittendus, nisi unicam, eamque Virginem, id est, ab alio non corruptam, uxorem duxerit, atque continentiam perpetuam voveat; dummodò etiam uxor, si in sæculo maneat, & extra incontinentiæ periculum constituta sit, eandem vovere parata sit, sicuti dicitur Tit. de conversione Conjugatorum, & docui lib. 5. tra. 10. p. 3. c. 7. n. 2. vide etiam cap. ult. de temporibus ordina. in 6. ubi idem decernitur de susceptione primæ Tonsturæ.

Norandum secundò. Clericus Conjugatus extra casum supra expressum nec ad Ecclesiasticam administrationem admittendus est. Consentit cap. in 6. ubi dicitur, quòd Clerici Conjugati, tamen si monogami sint, ac Virginem uxorem habeant, extra casus ibi recensitos, Clericorum Jucibus & privilegijs privati sint. Ex quo inferitur, quòd Clericus Conjugatus non possit esse generalis Episcopi Vicarius in spiritualibus, sicuti advertit

Abb. nor. 1.

CA-

CAPITVLVM III.

Quod à te.

PARAPHRASIS.

Quæsitum fuerat ex Alexandro III. Si Clerici in minoribus, qui ad incontinentiam proni sunt, accipiant uxores, num Ecclesiasticis beneficijs privari debeant. Respondet Papa, cum simul carnalibus voluptatibus, & desiderijs atque divinis & Ecclesiasticis officijs vacare non valeant; atque propter immunditiam suam Ecclesiasticis Sacramentis tractandis indigni sint, haud dubiè beneficijs Ecclesiasticis privandos esse. Veruntamen si Ecclesijs, in quibus intulati fuerunt, aliqua bona ex possessionibus suis contulerunt, postquam ab earundem Ecclesiarum ministerio, & beneficio remoti fuerunt, ea ipsis sine contradictione restitui debent.

SUMMARIUM.

1. Carnale commercium etiam cum legitima uxore non congruit cum ministerio altaris.
 2. Ecclesiarum secularium Clerici sæpius olim se & sua Ecclesijs obtulerunt, in quibus beneficiati erant.
 3. Recedenti tamen tali ab Ecclesia, cui sua accessorie tantum offerebat, quod facere poterat, reddi debent bona, & possessiones illi propriæ.
 4. Si dubitatur tamen, accessorie tantum, an principaliter bona oblata fuerunt, ex quantitate bonorum oblatorum iudicandum est, vel ex verbis offerentis.
 5. Circa regularium vero donationes, observanda est hodie constitutio Tridentini.
- Notandum primò. Carnale commercium etiam cum legitima uxore non congruit cum ministerio Altaris, cum propter sanctitatem ejus omnis immunditia excluda esse debeat: licet autem conjugale epus propter rationem Sacramenti cohene-

statum, & sanctificatum sit, tamen secundum speciem naturæ, atque materialiter convenit cum opere sædo, & immundo, teste *S. Thoma, p. 3, q. 49, a. 1.* Quare non congruit cum Altaris ministerio, adè ut neque in veteri testamento Sacerdotibus conjugio uti liceret tempore vicis suæ, seu dum in templo ministrare, & sacrificare debebant. Cum itaque in nova lege deceat Sacerdotem continuò in Ecclesia ministrare, & sacrificium longè excellentius, ac purius DEO Patri, Filium ejus unigenitum, tanquam Agnum immaculatum, jugiter offerre, idè jubet ministros Altaris, maximè Sacerdotes ab omni carnis commercio etiam conjugali, seu cum uxore legitima abstinere. Vide, quæ dixi *lib. 3, tra. 2, c. 11, n. 2. §. quod verò.*

Notandum secundò. Olim non erat infrequens, ut Clerici Ecclesiæ seculari, in qua intulati erant, seu beneficium nacti, offerrent se, & possessionem, seu bona sua: quia tamen regulares non erant, nec vota Religionis propria, in manibus Prælati ediderant, idè ipsis recedere concessum fuit, imò etiam uxores ducere, si sacrum Ordinem non recepissent.

Notandum tertio. Si quis bona sua offerat Ecclesiæ regulari, aut seculari accessorie cum persona sua, tunc si persona ab Ecclesia recedat, aut liberetur, etiam Bona restitui debent. Ita hic & c. 3. de renunciatione. Exemplum habemus in Convertis, seu Oblatis alicui Ecclesiæ seculari, vel etiam regulari, ita ut non fiant religiosi; de quibus Oblatis dixi *lib. 1, tra. 5, p. 2, c. 5, n. 4, dub. 1.* Distingendum tamen est, num ejusmodi converti vel oblatis absolute, principaliter ac per se donent Bona Ecclesiæ, an cum habitudine ad personam suam, quæ ab Ecclesia sustentari debet. Si primum: revocari non poterit donatio, tamen contingat oblatum ab Ecclesia recedere, Ecclesia tamen in tali casu, si magnæ quantitatis donationem accepit, donatorem, si ad inopiam vergat, alere debebit, juxta ea, quæ docui *lib. 3, tra. 4, c. 1, n. 17.* Si secundum,

dum : revocari potest donatio ab oblato recedente, tanquam quæ facta fuit ob causam, causâ non secuta.

Sed quid in dubio censendum, priorè an posteriore modo donatio facta fuerit? Respondetur ex doctrina *Abb. hic*, *Bartol. in auth. ingressi. n. 10. C. de sacrosanctis Ecclesijs. Sanch. lib. 7. moralium. c. 1. n. 6. & seqq.* in primis attendendum esse, num donatio facta sit omnium bonorum, majoris partis, vel partis bonorum, quæ absolute valde magna, & notabilis est, an verò partis bonorum non ita magnæ aut notabilis. In priorè casu censenda est donatio facta accessorie ad personam, quæ ibi sustentari debet, dummodo tempore factæ donationis donans, propositum habuerit se Ecclesiæ offerendi, seu de ea re tunc actum fuerit. Ratio est, quia nemo facile censetur bona sua in tanta quantitate profunderè velle. Sin autem donatio Ecclesiæ facta sit non in tanta, uti diximus, quantitate, tunc nisi aliæ conjecturæ adsint, ex quibus dubium resolvi possit, standum est verbis, quibus donator usus fuit. Si enim dixit: offero me cum his bonis meis: censeri debet oblatio bonorum facta accessorie ad personam *L. 1. ff. de peculio legato*. Ubi dicitur, quæ accessorium locum obtinent, extinguuntur, cum principales res peremptæ sunt. Consentit *Lex sicut 5. ff. de instrulio &c.* Sin autem dixerit: offero me & hæc bona mea Ecclesiæ, censetur utrumque per se, & principaliter oblatum, sicut si quis fundum & instrumenta legat, censeri debent duo distincta legata, quorum unum ab altero non dependeat.

Cæterum de ijs, qui Religionis institutum amplecti volunt, alia ratio est, secundum novam Concilij Trident. constitutionem *Sess. 21. c. 16. de regularibus*. Ubi statuitur, ut omnis donatio cujuscunque facta etiam ad piam causam irrita sit, nisi fiat intra duos menses proximè antecedentes professionem, adhibitâ Ordinarij licentiâ, & talis donatio nihilominus valere non debet, si professio secuta non fuerit. Quam

constitutionem non pauci Doctores ita amplè intelligunt, ut donationes, etiam quæ ante ingressum in novitatum factæ sunt, pro irritis haberi debeant, si factæ sunt intuitu seu occasione ingressus, saltem ut causæ impellentis, aut sine qua donatio facta non fuisset. Qua de re fufius egi *lib. 3. tra. 5. de justitia. e. 7. q. 3.*

CAPITVLVM IV.

Sanè.

PARAPHRASIS.

Si Sacerdotes nuptias contrahere præsumperunt, post longam actam penitentiam, & vitam laudabiliter, atque continenter ductam, ab Episcopis, officijs suis restitui, atque executionem eorum per indulgentiam recipere possunt.

Notandum, Ex hoc cap. colligitur, Clericum in sacris, si forte uxorem acceperit, irregularitatem quandam incurrite, dispensabilem ab Episcopo. Quam irregularitatem *Syl. V. bigamia n. 3. Suar. de censuris. disp. 49. s. 4.* existimant esse bigamæ similitudinariæ *arg. c. quorquot 24. causa 27. q. 1.* Cujus contrarium vitium mihi est probabilius *lib. 1. tra. 5. c. 6. dicto 2.* Sed parùm interest, dummodo sciatur, quòd dicta irregularitas non incurratur, nisi nuptiæ consummatæ sint. Porro tamen talis Clericus irregularis sit; non tamen tenetur beneficia sua dimittere, donec eis priuerur, juxta ea, quæ dixi *c. 1. hoc tit. & universim de irregularib. tradit Sanch. lib. 7. disp. 42. n. 15. & docui lib. 1. cit. tr. 5. p. 5. c. 1.*

CAPITULUM V.

Diversis.

PARAPHRASIS.

Intellexit Innocentius III. quòd in Novicensis Episcopi diocesi Clerici conjugati beneficia Ecclesiastica retinerent. Quia verò in Clericorum conversatione citra

chara malè concordat cum p[re]l[ate]rio, id est, laicalis conversatio cum Clerici ministerio, & quia uxorio vinculo alligatus, minùs aptus est ad serviendum Ecclesiæ, atque per tales rerum Ecclesiasticarum substantia perire solet, serió mandat Episcopo, ut dictos Clericos beneficijs suis privet, præterquam si ipsemet talibus scienter contulit beneficia, tunc enim non per ipsum collatorem, sed per Superiorem ejus privari debent.

SUMMARIUM.

1. *Textus hujus capituli intelligi debet de Clericis in minoribus.*
2. *Non est consultum, ut his talibus Clericis liberos & nepotes habentibus Ecclesiastica administrationes conferantur.*
3. *Neque potest quoad hos, ut administrationes, aut beneficia Ecclesiastica illis conferantur, Episcopus dispensare.*
4. *Neque tamen ille ipse Episcopus, si beneficium huic tali contulit, amovere eum potest.*

Textus hujus cap. intelligi debet de Clericis in Minoribus, qui, licet uxorem Virginem ducant, & conjugio utentes, Ecclesiæ servire velint, tamen Ecclesiastica beneficia & administrationes retinere non possunt, sicuti dictum fuit in c. 1. hoc tit. Multò minùs eisdem conferri possunt beneficia Ecclesiastica, aut pensiones Clericales, ut mox dicam, nam uti docetur in c. unico hoc tit. in 6. Clericus conjugatus, exceptis casibus inibi expressis, habetur ut Laicus; Laicus autem non est capax beneficiorum Ecclesiasticorum, & consequenter nec pensionum Clericalium secundum Stylum Curie Romanæ, de qua testatur *Novar. lib. 1. consilio, de ijs, qui. edit. 2.* qui incapax est beneficij Ecclesiastici, etiam incapax pensionis Clericalis, seu titulo Clericali collatæ, censetur.

Notandum primò. Non est consultum, ut Clericis habentibus liberos aut nepotes, Ecclesiasticæ administrationes conferantur,

quia periculum est, ne ea, quæ Ecclesiæ sunt, consanguineis suis largiantur. *Argumento o. hujus & cap. de Syracusana 13. dist. 28.*

Notandum secundò. Episcopus non potest dispensare cum Clerico Conjugato, quamvis unicam Virginem duxerit, & Ecclesiæ habitum, ac tonsuram ferens, servare velit, ut Ecclesiasticum beneficium obtineat. Ita docet *Abb. in o. Joannes n. 7. hoc tit. Sylv. V. beneficium 3. n. 8. Sanchez lib. 7. de matrimonio dist. 42. n. 18. contra Innoc. hic n. 2. Imolam n. 5.* Sumitur ex hoc cap. nam aliàs, si sciens Episcopus contulisset tali Clerico beneficium, cum tacite seu ipso facto dispensasset, ac propterea collatio fuisset firma, quod tamen repugnat textui nostro. Probatur etiam potest, quia Episcopus contra Sacrorum Canonum statuta dispensare non potest, nisi ei concessum sit, sicuti docui *lib. 1. tract. 4. c. 22. n. 4.* atque secundum SS. Canones Clerici Conjugati in ordine ad res Ecclesiasticas censentur ut Laici, sicuti supra monui c. precedenti hoc tit.

Notandum tertio. Si Episcopus Clerico, secundum Jura Canonica inhabili, v. g. conjugato, irregulari, aut criminoso, beneficium Ecclesiasticum contulit, non ipsemet eum amovere debet, sed à Superiore, videlicet Metropolitanò, aut Papà amovendus est, sicuti etiam habetur in *C. veniens 11. de filijs presbyterorum*, quia si recedere nolit provisus, tunc Episcopus eum Superiори denunciare poterit, videlicet Papæ, licet eum accusare non permittatur, qui quem semel aliquis approbavit, illum accusando deinde reprobare non potest, secundum *Innoc. hic n. 2. argumento l. si uxor 13. §. vult, ff. ad legem Juliam de adult. serijs.*

CAPITULUM VI.

Cùm olim.

PARAPHRASIS.

Cùm Angloniensis Ecclesiæ Canonici cantorem in Episcopum elegerint, Inno-

D 3

cen-

centius III, mandavit Archiepiscopo Archontino, si electionem canonicam, & personam idoneam instituto examine, comperisset, ut electum auctoritate Apostolica confirmaret, Archiepiscopus rescripsit Papæ, formam electionis Canonicam & personam dignam esse repletam, id solum dubitationis hæere, quod ex parte Græco, qui in minoribus adhuc constitutus uxorem duxerät, in sacerdotio genitus esset. Respondet Innocentius hic, Orientales votum continentia non suscipere, quia in minoribus Ordinibus constituti matrimonium contrahunt, & post susceptum Sacerdotium matrimonio utuntur: mandare proinde, cantorem electum, si aliud canonicum impedimentum non obstat, nec Ecclesiæ Archontinæ consuetudo repugnet, ut ejusmodi Græci inter Latinos converterentur, confirmandum, & confirmandum esse.

SUMMARIUM.

1. Continentia Clericorum in sacris ex proprio eorum voto oritur.
 2. Uti conjugio ante Sacerdotium contracto, permixtum quidem fuit Sacerdotibus Græcis, non tamen uxores ducere Sacerdotij tempore.
 3. Potest per consuetudinem, vel etiam statum introduci, ut ad Prælaturam aliquam Ecclesiasticam, inhabilis aliquis sit, qui de Jure communi ab eo non excluditur.
- N**otandum primò: Continentia Clericorum in Sacris oritur ex proprio eorum voto & obligatione voluntaria, sicuti docuit lib. 5. tract. 9. c. 11. n. 1.
2. Notandum secundò: Orientalibus Sacerdotibus nunquam est permixtum, ut uxores ducerent, sed hoc tantum contra antiquos Canones, & Occidentalis Ecclesiæ observationem indultum est Græcis, ut si seu ante clericatum, seu dum in Ordinibus non Sacris constituti fuerunt, matrimonium primum cum Virgine contraxerunt, ad Or-

dines sacros, ipsum quoque Sacerdotium, non exacto continentia voto, admitterentur. Vide, quæ docuit cit. C. 11. n. 5. & 9.

Notandum tertio: per consuetudinem, (& similiter per statutum) introduci potest, ut aliqua natiuitatis origo, aliæque qualitas, quæ spectato Jure communi non excludit, inhabilem reddat ad Episcopatum, aliæque Prælaturas. ita Gl. finalis hie. Imola n. 5. ubi ajunt, quod consuetudo facit ineligibilem, qui alioquin eligibilis est, dummodo rationalis causa appareat, cur talis inhabilitas speciali Jure decretata sit: sic v. g. in quibusdam Ecclesiis statutum est, ut qui ad Canonicatus Cathedrales, vel Dignitates promouentur, natiuitatem legitimam, non tantum suam, sed etiam ascendentium suorum, per tres aut quatuor generationes ostendere debeant.

CAPITULUM VII.

Joannes.

PARAPHRASIS.

Episcopus Pictaviensis Joannem Clericum, qui in minoribus constitutus uxorem duxerat, compellere volebat ad tonsuram ferendam; de eo apud Innocentium III, questus est Joannes, allegans, quod ex tonsura scandalum inter ipsum, & uxorem generari possit, & quod secundum consuetudinem Regionis, Clerici conjugati, ad tonsuram non compellantur; hoc intellecto mandat Innocentius Episcopo, quandoquidem Clericus conjugatus, etiam si tonsuram ferat, Clericali privilegio gaudere non potest, ut Joanni super Tonsuræ delatione molestiam non inferat, dummodo Ecclesiasticum beneficium non obtineat, cujus ratione tonsuram deferre debeat, alioquin verò, cum ipsum sæcularia negotia tractare oporteat, tonsura ipsius in Ecclesiastici ministerij vituperium redundaret.

Suz-

SUMMARIUM.

1. Clericus in minoribus Matrimonium contrahens, ut Laicus habetur, exceptis quibusdam casibus expressis.
2. Contra tonsuram, & habitum clericalem delationem, prescribi potest.

Notandum. Si Clericus in minoribus matrimonium contrahat, veluti Laicus reputatur, quia neque onera, seu obligationes, neque commoda, aut privilegia Clericorum participat, exceptis casibus expressis in *c. unico. hoc tit. in 6.* & addi potest alius casus sumptus ex hoc Capit. quod Papa Clerico conjugato, maxime si eum Virgine, eaque unica contraxit, dispensative Ecclesiasticum beneficium & officium conferre possit, in quo casu etiam clericalem tonsuram, & habitum deferre debebit, ob rationem, quæ in textu indicatur, quod tonsura Clericalis deferenda sit, ut vitam & conversationem Clericorum à Laicis distinguant. Si itaque Clerici, eò quod conjugati sint, à Clericorum conversatione, officijs, beneficijs, ac privilegijs Ecclesiasticis omnino repellantur, frustra ipsis imponitur tonsuræ delatio; at verò, si officium ac beneficium Ecclesiasticum, aut saltem servitium aliquod Ecclesiæ, prout dicitur in *cir. c. unico*, ipsos habere, permittatur, tum jure optimo ad Clericalem tonsuram compelluntur.

Corollarium. Si Clericus ob crimen, v. g. Sodomiz, omni non tantum officio ac beneficio, sed etiam privilegio Clericali privatus sit ipso Jure, vel per sententiam Judicis, ita ut à sæculari Magistratu capi, & puniri possit, tunc tonsuram, & habitum deferre non tenetur, per se loquendo.

Dubitarur hic. An contra legem seu canonem Ecclesiasticum de ferenda tonsura, & habitu per consuetudinem diuturnam prescribi possit, v. g. ut Subdiaconi clericitaliter non incedant. Resp. affirmativè, nam lex positiva per non usum diuturnum aboletur, si non usus contineat quasi actum equatitium dispositioni legis, sicuti hic

Ioannes Andreas notat & Abb. n. 9 sed non delatio habitus & tonsuræ est veluti actus contrarius legi, sive Canoni præcipienti delationem, argum. reg. Digest. qui non facit, quod facere debet, videtur facere adversus ea, quæ non facit; consequenter, si bona fides, & persuasio in Communitate accedat, non esse in tali loco Subdiaconos obligatos ad habitum, & tonsuram, consuetudo præscripta introduci potest, ita tamen, ut Ordinarius loci reformationem per novum statutum, Juri communi Canonico conforme, introducere queat, quæ ratione valde usitatum est, ut in Synodis Diocesanis, & Provincialibus pristini, & diuturna consuetudine aboliti Canones, in observationem reducuntur.

CAPITVLVM VIII.

Cum decorem.

PARAPHRASIS.

Clerici conjugati ad Ecclesiasticas Dignitates admittendi non sunt, & si quas obtinent, ad deserendum cogi debent, cum sine pravo exemplo, & gravi scandalo retinere non possint.

Vide Capitulum 1, 2. & 3, hoc tit.

Notandum. Si Clericus in minoribus uxorem ducat, ipso Jure amittit Ecclesiasticam dignitatem, ideoque cogendus est eam deserere, v. g. Ecclesiæ sæcularis præposituram; idemque sentiendum de alijs beneficijs, & quâlibet administratione Ecclesiastica, prout dictum in *c. l. & 2. hoc tit.*

CAPITVLVM IX.

Ex parte.

PARAPHRASIS.

Quidam Clerici in Anglia, habitu & tonsurâ relicta, uxores publicè duxerunt, postea verò tonsuram reacceperunt, ut à tributis, & muneribus publicis liberi

ma-

manerent; alij verò post acceptam primam tonsuram matrimonium contraxerunt, & tonsuram nunquam deposuerunt, ut similiter liberi essent à contributione, & vectigalibus. De hac re Angliæ Regina quæstæ est Honorio tertio, qui respondet hîc, cum Cæsari reddenda sint, quæ Cæsaris sunt, & Deo, quæ sunt Dei, ideo à talibus conjugatis Clericis, non minùs quàm ab alijs uxoris tributa Regia exigì posse.

NOTandum. Clerici in minoribus, qui uxores duxerunt, tributa, aliasque exactiones sæcularibus Principibus solvere debent, perinde, ac Laici. Consentit *capit. unicum eodem tit. in 6. & docui lib. 4. f. 9. c. 7. n. 4.*

CAPITVLVM VLTIMVM. Ut consultationi.

PARAPHRASIS.

Siquis clericalem tonsuram, aut coronam accepit, & postea miles factus sit, cogi non potest ad Clericalem habitum deferendum.

NOTandum. Si Clericus tonsuratus, vel in minoribus Ordinibus constitutus, nolit seruire Ecclesiæ, nec possideat beneficium, ad tonsuram ferendam cogi non potest, ita *Abb. hic.* Ratio est, quia talis Clericus liber est à seruitio Ecclesiæ, atque uxorem ducere non prohibetur. Quòd verò hîc sermo sit de Clerico, qui militiæ nomen dedit, id exempli loco allatum est. Responso verò etiam in alijs minoribus Clericis Ecclesiæ seruitio non mancipatis, aut illud deserentibus accipi debet.

CAPITVLVM VNICVM eodem Titulo in sexto.

Clerici.

PARAPHRASIS.

Si Clericus (in minoribus scilicet constitutus) matrimonium contraxit cum uni-

ca, eaque Virgine, atque habitum & tonsuram clericalem desert, privilegio Canonis *Siquis suadente causa 17. q. 4.* gaudere debet; sed & privilegium fori retinet, ita ut ad Iudicium sæculari, seu criminaliter, seu civiliter agatur, trahi non possit; sed nec Iudex aliquis sæcularis talem Clericum conjugatum in persona, vel in bonis condemnare, aut punire potest, *juxta cap. 2. de foro competente*, quod sumptum est ex Parisiensi Concilio; alijs verò Clericorum privilegijs non gaudet Clericus conjugatus, qui cum unica Virgine contraxit, imò nec ijs ipsis, Canonis videlicet & fori, privilegijs frui potest, nisi habitum, & tonsuram ferat, atque in Ecclesiæ seruitio sit, uti habetur in *Trident. 23. sess. c. 6. de reformatione.*

SUMMARIUM.

1. Clericus, qui uxorem duxit, ut gaudet privilegijs clericalibus, quæ de iure antiquo requirantur?
2. Recuperantur tamen privilegia clericalia, soluto per mortem uxoris matrimonio, si clericaliter deinceps vivere velit.
3. Potest tamen Clerico conjugato permitti negotiatio.

NOTandum. Clericus, qui uxorem duxit, tanquam Laicus censetur, ita ut Clericorum privilegia non participet, excepto, si uxorem unam Virginem duxit, atque habitum, & tonsuram ferens, alicujus Ecclesiæ seruitio, deputatus est, talis enim duo privilegia clericalia habet canonis & fori; at verò tributa, vectigalia, aliasque consuetas exactiones Magistratui sæculari pendere debet *juxta c. ex parte 9. h. tit.* Vide etiam, quæ docui in *cit. c. 2.*

Quæritur primò: Si Clericus in minoribus uxorem duxerit, num privilegia ejus clericalia penitus sint amissa, an verò potius suspensa, ita ut mortuâ uxore ea recuperet, si clericaliter vivere velit. Respond. cum *Abb. in c. Clericus 6. n. 4. de vita & ho-*

honestate. Sanchez lib. 7. de matrimonio. disp. 46. n. 29. quòd, soluto matrimonio, privilegia recuperentur à Clerico, nam privatio ista privilegiorum uxorem ducenti Clerico decreta non est in pœnam, ita ut sit veluti depositio quædam, quòd statum alium, cumque incompatibilem, & repugnantem statui clericali, assumpserit: ergò eo statu, veluti obice quodam remoto, per se redire possunt privilegia Clericorum, quandoquidem fundamentum privilegiorum, videlicet Ordo Clericalis, semper manet. Confirmatur ex *Clement. 1. de vita & honestate*, ubi similiter decernitur, si Clerici macelliariorum, aut tabernariorum officium publicè, & personaliter exercent, atque tertio muniti ab Episcopo non desistant, si conjugati sint, ut privilegij Clericorum omnino priventur. sin autem non conjugati, privilegij priventur, duntaxat quoad bona, nisi in habitu laicali incedant, tunc etiam quoad personas privilegia clericalia amittant, quamdiu ejusmodi officij institerint, *uti Gl. ait*; recuperabunt igitur privilegium, si desistant. Videri potest *Sylvest. V. Clericus 3. q. 5.*

Quæritur secundò. Num Clerico conjugato, qui monogamus est, & virginem duxit, atque Ecclesiæ servit, negotiatio permitti possit, ita ut privilegio Canonis, & fori Ecclesiastici, nihilominus gaudeat. Negat hic *Ioan. Andr. n. 3. Dominicus còl. ult. Imola in c. Ioann. n. 6. hoc tit. argum. ejus textus*, ubi dicitur, quòd tonsura secularia exercentis, in vituperium Clerici tendat. Sed probabilius affirmat *Franciscus hic S. & cum. n. 5. Sylv. loco cit. q. 3. Covar. in pract. q. 9. c. 31. n. 8. Sanchez n. 26.* Probatur. Quia de Clericis conjugatis in omnibus judicari debet, sicuti de Laicis, præter casus jure expressos: atqui in Jure Canonico nullibi reperitur expressum, quòd Clerici conjugati negotiationem exercere non debeant: ergò ijs permittenda est, sicuti Laicis. *Ad c. Ioannes* Respondeo, sermonem ibi esse de Clericis, qui absolute Clericalem statum & conversationem tenent, & ideo turpe est, si secularibus negotijs se immisceant; hic autem loquimur de Clericis, qui conjugati sunt, & ita multum ad statum Laicalem desciverunt, quos proinde secularia negotia & negotiationes non dedecent.

TITULUS IV.

DE CLERICIS NON RESIDENTIBUS IN ECCLESIA VEL PRÆBENDA.

CAPITULUM I.

Non liceat.

PARAPHRASIS.

Episcopus non potest relicta Diœcesi suâ ad alium Episcopatum transire, nam talis transitus non nisi ex arrogantia, & plura habendi desiderio procedit; quandoquidem nullus inventus est, qui à civitate majorè ad minorem transierit; sumptum est *ex concilio generali Sardiniensi sub Julio I. can. 1. tom. 1. Concil.*

E

Notan-

Materia ista affinis est ijs, quæ superioribus titulis de Clericis dicta sunt, siquidem ad vitam & honestatem Clericorum pertinet, non tantum, ut in vestitu, tonsurâ, & victu moderationem ac decorem servent, à mulierum familiaritate abstineant, & continentibus vivant, de quibus in superioribus dictum; sed etiam ut in beneficiis suorum titulis, atque Ecclesijs resident, atque officium debitum præstent.